

СУЧАСНИЙ ВЧИТЕЛЬ ХХІ СТОЛІТТЯ

Сучасний світ насичений новітніми технологіями наряду з соціальними проблемами та проблемами здоров'я, і від сучасного вчителя, як від наставника учнів, який повинен ввести їх в життя вимагається мати знання та навички, щоб допомогти учням вирішити нагальні проблеми, які постають перед ним в зв'язку з його прямими обов'язками. Вчитель повинен давати знання – це основне з його завдань.

Якими ж повинні бути вчителі, люди, кому держава довірила навчання і виховання майбутнього покоління?

Такі педагоги просто зобов'язані любити всіх дітей, мати добру душу, вміти розкривати здібності школярів, допомогти їм вчасно реалізовувати свої можливості, добре володіти навчальним матеріалом і методикою викладання, зуміти стати авторитетом для учнів.

Загальновідомо, що дитина не тільки готується до життя, вона вже живе. Тому кожен учитель повинен «озброїти» учнів основами наук, пам'ятаючи, що у кожного з них є свій внутрішній світ, свої уподобання, бажання, потреби, цінності, радощі і прикрощі, здобутки і невдачі, здібності і прагнення до їх реалізації.

Наш педагогічний досвід показує, що досить цікавим і перспективним є метод ознайомлення з навчальними потребами дітей, заслуговують на увагу метод ущільнення навчальної програми і визначення рівнів мислення.

Умовою, що забезпечує можливість творчості, є формування особливого стилю сучасного педагогічного мислення. Вчені серед основних рис стилю виокремлюють певну сукупність якостей. Наведемо їх перелік та характеристики:

Логіка і послідовність. Психологам відомо, що у процесі побудови мисленнево-мовленнєвих моделей виникають додаткові викривлення, зміщення смислів та значень. Самі процедури вербалізованих описів будь-яких подій (якщо людина, що їх здійснює, не усвідомлює відповідних закономірностей, не володіє необхідною сукупністю технічних правил та прийомів) можуть значно викривити процес пізнання та розуміння педагогічних явищ. Тому вчителю, діяльність якого спирається насамперед на вербальні процедури, слід логічно впорядковувати своє мислення, позбутися типових логічних помилок, навчитися долати свій емоційний стан, ефективно і водночас конкретно захищатися від зовнішніх аналогічних впливів.

Історизм. Ця вимога є доповненням до перспективності. Вчитель має дотримуватися загальної логіки подій, що визначають його стосунки з учнями, класами, педагогічним колективом, батьками. Це необхідно для кращої орієнтації в поточних подіях, визначення провідних детермінант,

з'ясування тенденцій, темпів і динаміки змін, що відбуваються. Однак реалізація цієї ознаки також потребує гнучкості, адже якщо вчитель вибудовує свої стосунки тільки на основі минулих подій, він порушує реальні процеси. Історизм і перспективність саме для того й необхідні, щоб правильно розв'язувати поточні проблеми. Тому, входячи в будь-яку ситуацію, вчитель повинен обов'язково враховувати минулі події і прогнози на майбутнє, проте не дозволяти їм «стереотипізувати» або формалізувати, знецінювати те, що відбувається. Мислення вчителя має зберігати сприйняття ситуації «тут і тепер» як головного об'єкта розгляду, до якого ретроспективний аналіз і перспективний прогноз додають наскрізні смисли, але не замінюють тих, що зумовили саме цю ситуацію.

Послідовність. Педагогічна діяльність перетвориться на хаос окремих локальних дій, якщо мислення вчителя працюватиме тільки фрагментарно. Жодна, навіть найгеніальніша знахідка не буде корисною, якщо вчитель, не реалізувавши її, шукатиме нову ідею. Відомо, що людину втомлює, дезорганізує не стільки число проблем, що потребують розв'язання, скільки хаотична метушня від однієї до іншої. Ознаку послідовності умовно можна виразити такими словами: «Будь-яку думку слід додумати, якщо вона корисна, її слід впровадити, а отримавши результати, проаналізувати їх і зробити висновки». Безліч цікавих педагогічних новацій залишаються невизнаними, тому що вчителям бракує терпіння та наполегливості в доведенні справи до завершення, відволікають інші починання та новації.

Селективність (вибірковість). Щоб реалізувати вимоги домінантності та детермінізму, мислення вчителя має працювати як своєрідний «фільтр», який відсіює другорядні факти, події та визначає головні ознаки. Труднощі полягають у тому, що втрата відчуття конкретності, заміна об'єктивних підходів на формалізовані може призвести до того, що відкидатимуться саме провідні ознаки і сприйматиметься те, що підпадає під суб'єктивовані погляди вчителя, який втратив чуття реальності.

Економність. Необмеженість подій, що виникають в реальному житті людини, в царині педагогічних явищ, зумовлює цю вимогу, адже вчитель не може водночас охопити все. Тому його мислення має працювати за принципом «необхідно і достатньо», інакше зануреність тільки в одну проблему, навіть дуже важливу, призведе до того, що безліч інших проблем не усвідомлюватимуться і не розв'язуватимуться.

Конкретність. Зовні цей принцип ніби протиставлений попереднім, що спрямовують мислення вчителя в царину наукового теоретичного моделювання й аналізу. Проте саме тому він і є обов'язковим для сучасного педагога, що запобігає можливим деформаціям. Орієнтація переважно на теоретичний рівень може призвести на суб'єктивному рівні пізнання до знецінювання реального життя, своєрідної «концептуальної інтоксикації». Обравши певні концептуальні засади як основу своєї діяльності, звикнувши використовувати їх на практиці, вчитель може

непомітно для себе спиратися тільки на ті факти, що вкладаються у відповідні концепції, та ігнорувати інші. Тому орієнтація на конкретність потребує від учителя критичної оцінки самого процесу пізнання, збереження реальності як головної цінності, використання теоретичних підходів як засобу, а не альтернативної реальному життю «віртуальної дійсності».

Вірогідність. Ця вимога начебто суперечить категоріальності, згідно з якою вчитель має володіти стійким, фіксованим смислом професійних понять. Але це суперечність лише зовнішня. Працюючи з ідеальними моделями ситуацій, педагогічне мислення встановлює між окремими їх складовими різні зв'язки, в тому числі й умовні, гіпотетичні, шукаючи найістотніші, а також ті, що відповідають реальному обставинам. Це потребує як розуміння відносності цього розгляду, так і відмови від жорстких, однозначних співвідношень як єдиної форми існування об'єктивного світу. До того ж учитель повинен співвідносити події з такою безліччю чинників, котрі можуть діяти потенційно та діють реально, що охопити їх одномоментно просто неможливо. Це також визначає вимогу розуміти обмеженість процесу пізнання, що реалізується, готовність у разі потреби перебудувати його на нових концептуальних і методичних засадах. Наведені особливості зумовлюють також неможливість чітко визначити наслідки педагогічної діяльності, те, що вони реалізуються не лінійно, як закон, а вірогідно, як певна тенденція.

Різnobічність. Мислення вчителя не може бути орієнтоване тільки на один єдиний аспект розгляду проблеми, воно працює з фактом, подією, ситуацією в різних проекціях і площинах, включаючи їх у мисленнєвому експерименті в різні стосунки, зв'язки, відносини.

Діти – майбутній цвіт нації, її інтелектуальна еліта, гордість, честь України, її світовий авторитет. Наше завдання – дбайливо ростити нові таланти, починаючи з найменших літ. А це мистецтво, і володіти ним – справа честі кожного з нас.

Список використаних джерел:

1. Исайчева Н. Д. Школа глазами учеников / Н. Д. Исайчева // Вопр. психологии. – 1990. – № 4.
2. Миллер Р. М. Этика, развитие, мораль / Миллер Р. М. // Перспективы. – М., 1989.
3. Ямбург Є. О. Воспитание историей / Є. О. Ямбург. – М., 1989.
4. Грановская Р. М. Творчество и преодоление стерео-типов / Р. М. Грановская, Ю. С. Крыжанская. – СПб., 1994.
5. Воробьев Г. Г. Школа будущего начинается сегодня / Г. Г. Воробьев. – М. : Просвещение, 1991.
6. Черноушек М. Психология жизненной среды / Черноушек М. – М. : Мысль, 1989.